

Makale Türü: Araştırma Makalesi
**Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Çanakkale Savaşı Nesne Koleksiyonları:
Seyit Ahmet Sılay Koleksiyon Örneği**

Gül Tuncel¹

*Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi,
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0002-2448-7955>*

Yağmur Altınöz²

*Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi,
Orcid id: <https://orcid.org/0009-0004-6793-6409>*

ÖZ

Koleksiyon yapmak, neredeyse herkes tarafından yapılabilen bir davranıştır. İnsanlık tarihi boyunca insanların yaptığı bu biriktirme eylemi, zaman içerisinde tarihi gizemlerin bizlere aktarıldığı bir koleksiyona dönüşmüştür. Bu çalışmada, bireysel koleksiyonculuğun ne olduğu, neden yapıldığı sorularına cevap aranmış ve bireysel koleksiyonculuğa örnek olarak Çanakkale Savaşı nesne koleksiyonu ele alınmıştır. Bu koleksiyonun bağlamında Türkiye'nin Çanakkale Savaşı nesnelere tek resmi koleksiyoncusu olan Seyit Ahmet Sılay ile görüşme yapılmış ve Sosyal Bilgiler ile kapsamına giren diğer derslerde bu nesnelere eğitim öğretim boyutunda kullanım olanakları aranmıştır. Araştırma, temel nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu koleksiyoner Seyit Ahmet Sılay ve koleksiyonu oluşturmaktadır. Bu koleksiyonda asker hatıratları, günlükleri ve askeri belgelerden tüfek, tabanca, kurşun, bomba gibi savaş malzemelerine ve askerlerin gayri nizami olarak çeşitli inançları ya da alışkanlıkları dolayısıyla yanlarında bulundurdukları kolyeler, muskalar, haçlar ya da tütün tabakası, çakmak gibi kişisel eşyalara rastlamak da mümkündür. Yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem aracılığıyla toplanan veriler, betimsel analize tabi tutularak yorumlanmış ve çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına uygun nesne tabanlı örnek öğrenme etkinlikleri hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Koleksiyon, Tarih öğretimi, Sosyal bilgiler öğretimi, Nesne tabanlı öğrenme

Battle of Gallipoli Object Collections in the Scope of Social Studies Course: Seyit Ahmet Sılay Collection Example

ABSTRACT

Collecting is a behavior practiced by nearly everyone. This act of accumulation, practiced by humans throughout human history, has evolved over time into a collection that conveys historical mysteries to us. This study explores the nature of individual collecting and its reasons, and examines the collection of Gallipoli objects as an example of individual collecting. In the context of this collection, an interview was conducted with Seyit Ahmet Sılay, Turkey's only official collector of Gallipoli objects, and the possibilities for using these objects in educational settings in Social Studies and other related courses were explored. The research was conducted using basic qualitative research methods. The study's study group comprised the collector, Seyit Ahmet Sılay, and his collection. This collection includes military memoirs, diaries, and documents, as well as war materials such as rifles, pistols, bullets, and bombs. Furthermore, it is also possible to find personal items such as necklaces, amulets, crosses, tobacco cases, and lighters, which soldiers carried irregularly due to various beliefs or habits. Data collected through semi-structured interviews and observations were interpreted and analyzed through descriptive analysis. Based on the findings, object-based sample learning activities, appropriate for the Turkish Century New Education Model Social Studies curriculum, were developed.

Keywords: Collection, History education, Object-based learning

¹ **Yazar:** Prof., Gül Tuncel, E-mail: gtuncel2@gmail.com, Phone: 0538-432-11-78

² **Sorumlu Yazar:** Doktora Öğrencisi, Yağmur Altınöz, E-mail: yagmur.altinoz@std.yildiz.edu.tr, Phone: 0531-774-39-06

Giriş

Koleksiyon yapmak ilginç bir davranıştır. Neredeyse herkes, ne kadar küçük olursa olsun, bir koleksiyon oluşturmuştur. Özellikle çocuklar, deniz kabukları, taşlar ve bilet parçaları gibi dokunurken ve düşünürken hissettikleri büyülenmeyle nesnelere biriktirmektedirler. Faberge yumurtalarından tırnak makaslarına kadar doğal ve yapay olmak üzere her kategorideki nesne için koleksiyoncular bulunmaktadır ve bu tür koleksiyonlar, insanlık tarihi boyunca var olmuştur (Thompson, 2016). Eğilimik tarihi boyunca insanların yaptığı bu toplama ve biriktirme eğilimi, zamanla tarihi gizemlerin bizlere aktarıldığı bir koleksiyona dönüşmüştür. Toplumlar için mühim olan kültür varlıklarından oluşan bu koleksiyonlar, kültürlerin ebedileştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Seyfi, 2018). Bir başka ifadeyle insanlar tarihsel süreç içerisinde kimi zaman gündelik yaşamda kullandıkları nesnelere, kimi zaman sanatsal ya da sembolik değere sahip objeleri biriktirerek bu nesnelere anlam yüklemiş ve onları geçmişle bağ kurmanın bir aracı hâline getirmiştir. Bu bağlamda koleksiyonlar, yalnızca bireysel ilgi ve merakın ürünü olmaktan öte; kültürel hafızanın korunması, tarihsel sürekliliğin sağlanması ve toplumsal belleğin aktarılması açısından da önemli bir işleve sahip bulunmaktadır (Thompson, 2016; Seyfi, 2018).

Koleksiyonculuk yeni bir olgu olmasa da son zamanlarda koleksiyon yapan insanların sayısında, insanların topladığı nesnelere kapsamında ve insanların bu nesnelere için ödediği fiyatlarda bir artış gözlemlenmektedir. BBC kanalında yayınlanan “Antiques Roadshow” gibi televizyon programları ve EBay gibi internet açık artırma siteleri koleksiyonculuktaki bu artışa katkı sağlamaktadır. Koleksiyonculuk, kültürümüzde yaygın bir davranış ve insanlar artık tarihi figürlerin saç tellerinden bir olaya tanıklık eden dikenli tellere kadar her şeyi toplamaktadırlar (McIntosh & Schmeichel, 2004). Bu durumda kitle iletişim araçları, televizyon programları ve dijital platformlar, koleksiyonculuğun daha görünür hâle gelmesine katkı sağlarken; bireysel koleksiyonlar, müze ve sergi mekânlarına dönüşerek kamusal bir öğrenme alanı da sunmaktadır. Özellikle yakın geçmişte, bireysel koleksiyonculuk büyük ölçüde artış göstermekte ve yeni müzelerin bir kısmı, daha önceki müzelerde de olduğu gibi, bireylerin koleksiyonlarına dayanmaktadır. Müzelerde sürdürülen “sıradan” kültürün yeni bir değerlendirmesi, geçmişi kurtarmak ve özgün kimliği somutlaştırmak gibi temaların birçoğunun, bireysel düzeyde de geçerli olduğu görülmektedir (Macdonald, 2011). Bu çalışmada, bireysel koleksiyonculuğun ne olduğu, neden yapıldığı sorularına cevap aranmış ve bireysel koleksiyonculuğa örnek olarak Çanakkale Savaşı nesne koleksiyonu ele alınmıştır. Bu koleksiyonun bağlamında Türkiye'nin Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları (3386/9. Madde) Koleksiyoneri olan Seyit Ahmet Sılay ile görüşme yapılmış ve Sosyal Bilgiler ile kapsamına giren diğer derslerde bu nesnelere eğitim öğretim boyutunda kullanım olanakları aranmıştır.

Koleksiyon ve Koleksiyonerlik

Koleksiyon kelimesi, öğrenmek, keyif almak veya fayda sağlamak amacıyla toplanmış objeler bütünü anlamına gelen Latince “colligere” fiilinden türemiştir (Aydın, 2020). Koleksiyon terimi aynı zamanda arşivciler, müze küratörleri ve kütüphaneciler tarafından çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Örneğin küratörler, planlanmış bir toplama politikası sonucunda var olan bir arşivin tüm varlıklarını ifade etmek için bu terimden yararlanmaktadırlar (Curren vd., 2004).

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak koleksiyonlar, izin belgeli resmi koleksiyonlar ve bireysel koleksiyonlar olmak üzere iki ana kategori altında ele alınmaktadır. Bireysel koleksiyonlar, kültür varlığı statüsünde değerlendirilmeyen, ancak belirli bir değere sahip olan çeşitli eserleri barındırmakta olup, resmi bir izin gerektirmeksizin, bireylerin ilgi ve

meraklarına göre oluşturulabilmektedir. Buna karşın, resmi koleksiyonlar kültürel varlık statüsünde kabul edilen ve belirli niteliklere sahip eserlerden meydana gelen koleksiyonlardır (İşleyen, 2022).

Koleksiyoner, nesnelerin araçsal işlevlerinin ikincil bir öneme sahip olmadığı ve kişinin bu nesnelere hemen elden çıkarmayı planlamadığı, benzer nesnelere oluşan bir seriyi biriktirme motivasyonuna sahip kişi olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, çeşitli tost makineleri biriktiren ancak bunları tost yapmak için kullanmayan bir kişi tost makinesi koleksiyoncusudur; ancak eski kitaplar alıp satan ve hiçbirini kişisel koleksiyonu için bir kenara ayırmayan bir kişi koleksiyoncu değildir. Hem güzel sanat eserleri hem de şişe kapakları koleksiyoncuları tanıma uymaktadır ve bu iki nesne sınıfı, büyük ölçüde farklı olsa da davranışlarının altında yatan sosyal-psikolojik motivasyonların farklı olmadığı öne sürülmektedir (McIntosh & Schmeichel, 2004).

Koleksiyonculuğun kökenini Paleolitik Çağ'a, özellikle de MÖ 100.000 ila 40.000 yılları arasındaki mezar yapılarında görülen birikimlere dayandıran görüşler bulunsada insanların yerleşik düzene geçmeye başladığı dönemleri başlangıç olarak kabul etmek daha akla yatkın görünmektedir. İlk dönemlerde, insanoğlu topladığı yiyecek ve giyim malzemeleri ile temel ihtiyaçlarını karşılarken, savunma amaçlı objeler de biriktirmiştir. Zamanla bu birikime, değerli mücevherler ve eşyalar da eklenerek koleksiyonculuk pratiğinin temelleri atılmıştır (Aydın, 2020). Sanat ve bilim eserleri ya da eski medeniyetlere ait objelerin toplandığı koleksiyonlar, hangi amaçla bir araya getirilmiş olursa olsun, ilk müze örnekleri olarak değerlendirilebilmektedir (Türkseven, 2010). Türkiye'de müzecilik faaliyetlerinin temelleri, koleksiyonculukla birlikte atılmakta ve ilk olarak İstanbul'un fethinden sonra savaşlarda ele geçirilen mühimmatın Aya İrini Kilisesi'nde toplanmasıyla başlamaktadır. Özel müzelerin kurulması da koleksiyonculuk faaliyetleri ile doğrudan ilişkilidir. Başka bir ifadeyle, bireysel koleksiyonların gelişimi, özel müzelerin kurulmasına öncülük etmiştir. Bu çerçevede, varlıklı ailelerin veya bireylerin ilgi duydukları eserleri biriktirme ve bunları halka sunma arzusu, koleksiyonculuğun kurumsallaşmasına ve özel müzelere dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Türkiye'de özel müzeye dönüştürülen ilk şahıs koleksiyonu ise Sadberk Hanım Müzesi'dir (Tüysüz, 2023).

Özel müzelerin kurulmasına da katkı sağlayan koleksiyonculuğun neden yapıldığı, koleksiyonerleri nesnelere toplayıp biriktirmeye iten içgüdünün ne olduğu da araştırmanın sorularından bir tanesidir. Koleksiyoncuların sosyal fenomenlerini anlamak, tanımlamak ve kategorize etmek için çok sayıda araştırma yapılmıştır. Aslında, koleksiyoncuların zihninin derin ve daha mahrem köşesinde toplama isteği ortaya çıktığında ne olduğunu açıklamak için farklı psikolojik görüşler ve uzmanların teorileri ortaya çıkmıştır (Masinari, 2007).

İnsanlar Neden Koleksiyon Yapar?

İnsanlar neden bir şeyler toplar? İnsanların karmaşık çoğu sosyal davranışı gibi bu sorunun cevabı da çok yönlüdür. Saari (1997)'ye göre, doğru parça için her tür bedeli ödeyecek olan duygusal ve tutkulu koleksiyonerler, koleksiyonculuğu bir yatırım olarak gören meraklı koleksiyonerler, hobisi olduğu için sadece zevk için koleksiyon yapan koleksiyonerler ve kendilerini tanımlamak için koleksiyon yapan, ifade gücü yüksek koleksiyonerler olmak üzere koleksiyoncular dört türe ayrılmaktadır. Bu türler, koleksiyon yapmanın kâr, edinmenin verdiği duygusal heyecan (yoğun ancak kısa ömürlü olumlu etki), haz (hafif ancak tutarlı olumlu etki) ve kendini ifade etme veya yüceltme gibi bazı aşikâr olan motivasyonları işaret etmektedir (McIntosh & Schmeichel, 2004).

Koleksiyonculuk davranışını açıklamak için çeşitli teoriler öne sürülmektedir. Ancak koleksiyonculuk davranışını açıklayan tek bir model yoktur (Carey, 2008). Bir görüşe göre, koleksiyonculuğun birincil nedeni ekonomiktir ve bu, koleksiyonculuğu bir yatırım biçimi haline getirmektedir. Sanat eserleri gibi belirli koleksiyon nesnelere koleksiyoncuya bir miktar

finansal getiri sağlamaktadır; ancak, bu finansal getirinin yanında koleksiyonerlerin, diğer varlıklara yatırım yapanların karşılaşmadığı veya daha az karşılaştığı hırsızlık, sahtecilik veya fiziksel yıkım gibi risklerle karşı karşıya kaldığı da yadsınamaz bir gerçektir (Apostolou, 2011). Belk, “Lüks Tüketim Olarak Koleksiyonculuk: Bireyler ve Haneler Üzerindeki Etkileri (Collecting as luxury consumption: Effects on individuals and households)” adlı makalesinde bireysel koleksiyoncunun, koleksiyoncunun hanesi ve toplumun tamamı üzerindeki toplama davranışının psikolojik ve sosyal etkilerine bakmaktadır. Toplamayı, bireysel tüketiciye fayda sağlayan, hanedeki diğerleri için bencil bir fırsat maliyeti sunan ve sosyal sınıfı belirten eşyaları temsil eden materyalist bir lüks tüketim olarak görmektedir. Formanek ise “Neden Koleksiyon Yapıyorlar: Koleksiyoncular Motivasyonlarını Açıklıyorlar (Why they collect: collectors reveal their motivations)” adlı makalesinde, Freud ve daha sonraki ilişkisel model teorileriyle bağlantıları da dahil olmak üzere, toplama davranışı ve koleksiyoncular açısından psikanalitik analizi gözden geçirdiğini aktarmaktadır. Bu modeller, toplama davranışını bebeklikteki deneyimlere ve diğer insanlarla ilişkilere bağlamaktadır (Carey, 2008). Dolayısıyla, toplama motivasyonunun kısmen başkalarıyla temas kurma ve keşfetme dürtüsünden kaynaklandığı, aynı zamanda başkalarıyla yakın ilişkiler kurma yönündeki erken ihtiyaçların daha sonraki bir gelişimi temsil ettiği düşünülebilmektedir (Formanek, 1994).

Koleksiyoncuların koleksiyonlarının genellikle sanatsal, tarihi ve bazı koleksiyonlar için bilimsel mirasın mevcut olduğu ve gelecek nesillere fayda sağladığı savunulmaktadır. Ayrıca, insanların topladığı nesnelere genellikle kültürleriyle olumlu bir şekilde yakından bağlantılıdır. Örneğin, savaş kalıntıları bir ulusun zaferlerinin hatırlatıcılarıdır veya bir koleksiyoncunun çocukluğundan kalma eşyalar bir ulusun geçmişini aydınlatabilmektedir. Pullar ve madeni paralar ise bir ulusun refahının sembolleridir ve sanat nesnelere bir kültürün yaratıcı ruhunu ve aydınlanmış doğasını ifade etmektedir (McIntosh & Schmeichel, 2004).

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Koleksiyonların Kullanımı

19. yüzyılın sonlarında ABD'de ve Avrupa'da materyal ve görsele dayalı yeni bir öğretim yöntemi olarak "eser dersleri" geliştirilmiştir. El kitapları, eserlerin ve resimlerin yakından incelenmesiyle öğrencilerin metinler ve ezberleme yoluyla değil, duyuları aracılığıyla dünyayı nasıl öğreneceklerini açıklamıştır. Avrupa'da ve dünyanın diğer bölgelerinde, benzer fikirler "sezgisel yöntem" olarak etiketlenmiştir. Eserlerin ele alınması, öğretimi daha keyifli hale getirerek öğrencilerin dikkatlerini daha etkin kılmayı başarmıştır (Insulander & Thorsén, 2023).

İlkokuldaki tarih öğretimi, geleneksel anlatıları yeniden üretme eğiliminde olan ders kitaplarının içeriği etrafında dönmektedir. Tarihin geleneksel ve ulus temelli anlatılması, öğrencilerin göç ve kültürel karşılaşmalar açısından tarih dinamiklerine ilişkin anlayışlarını sınırlayabilmektedir (Johansson, 2019). Geleneksel anlatıları açmanın ve küçük çocuklarda tarihi öğrenmek adına motivasyon yaratmanın bir yolu tarihi, arkeolojik eserler aracılığıyla incelemektir. Tarihsel öğrenme, geçmişe dair bilgi edinmek ve bu bilginin niceliğini artırmaktan çok daha fazlasını gerektirmektedir. Geçmiş, gerçekliğin deneyimi ve bilgisiyle başa çıkma ve kullanma biçimimizi değiştirmektedir (Rüsen, 2005).

Tarih eğitimindeki araştırmalar, etkili öğretimin tarihsel sorgulamada yer alan okuma, yazma ve düşünme becerilerinin öğrenciler tarafından aktif olarak öğrenilmesine dayandığını göstermektedir. Varsayım yapma, geçmişi pasif bir şekilde ezberlemek yerine aktif bir şekilde araştırarak öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini güçlendirerek içerik bilgilerini ele alma ve saklama yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır (Johansson, 2019).

Sosyal Bilgiler dersinde arkeolojik eserleri kullanmak, öğrencilere insan deneyimi bağlamının yansımalarını göstermektedir. İncelenen eserler, bireylerin ve grupların hikayelerini resmederek tarihe ilgiyi teşvik etmek için araç olabilmektedir (Morris, 2000). Eserler, öğrencilerin merakını uyandırarak anıları ve çağrışımları canlandırabilmesini sağlamak ve

onları soru sormaya ve cevap aramaya motive ederek öğrenme süreçlerini derinleştirmektedir. Eserleri sınıflara getirmek, yankı ve merak duygusu yaratarak öğrenme deneyimini kişisel deneyimlere dönüştürmektedir (Schultz, 2018). Çocuklar bir esere baktıklarında, onun ne olduğunu, nasıl ve hangi malzemelerden yapıldığını ve kendi kültürlerinden mi yoksa başka bir kültürden mi olduğunu bilmek isterler. Eseri zamana yerleştirmeye çalışarak eserin kimin ve hangi amaçla kullandığına karar verirler. Eserler, öğrencilerin sosyal bilgiler anlayışını kavramalarını sağlayarak kendilerini zamanın sürekliliğine yerleştirebilmelerine yardımcı olmaktadır (Morris, 2000).

Arkeolojik eserlerin incelenmesi, öğrencilerin tarihsel düşünme becerisinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu eserler, öğrencilerin geçmişteki insanlarla duygusal olarak bağ kurabilmesine ve değerleri bir kültür bağlamında inceleyebilmelerine olanak tanımaktadır. Sosyal bilgiler, öğrencilere eleştirel düşünme ve değerleri öğretme fırsatı yaratmaktadır. Eleştirel düşünmeyi öğrenen öğrenciler, değer sistemlerini ve çağdaş bakış açılarını kullanarak bir kültürün değerinin doğası hakkında yorum yapabilme becerisine sahip olmaktadır. Eserlerden bilgi toplamak için analiz, sentez ve değerlendirme yapabilen öğrenciler hem sosyal bilgiler dersinde hem de yaşamlarında kullandıkları düşünme becerilerini geliştirebilmektedirler. Eserler; kültürü, kanıtları, bağlantıları ve düşünme becerilerini incelemek için pencere görevi görmektedir (Morris, 2008).

Eserler aracılığıyla öğrenmenin eğitimsel faydalarını vurgulayan literatürlere ek olarak, daha kapsamlı bir düzeyde incelendiğinde, özellikle dokunma yoluyla eserlerle etkileşimin faydalarına dair artan sayıda kanıtlar bulunmaktadır. Bu nedenle, eserlerle öğrenme yalnızca öğrencilerin zor kavramları kavramasına yardımcı olmakla kalmayacak, aynı zamanda daha keyifli bir öğrenme deneyimi sağlayarak daha olumlu sonuç da getirecektir (Kador vd., 2018). Eserleri incelemek için müze ziyareti düzenlemek, öğrencilere, eserleri analiz etme, yorumlama ve değerlendirme konusunda fırsat sunmaktadır. Geleneksel olarak Sosyal Bilgiler öğretimi, ders kitabı, dersler ve çoktan seçmeli sınavlar etrafında dönmektedir. Müzelere yapılan ziyaretler, öğrencilere birincil kaynaklarla, eserlerle, sınıfta mümkün olmayan bir şekilde etkileşim kurma fırsatı vermektedir. Birçokları için müzelerin geleneksel görüntüsü, nesnelere vitrinden pasif bir şekilde izlemek olsa da yakın zamanlarda birçok müze, öğrencilerin çeşitli eserlerle destekleyerek geçmişe dokunmalarına, hissetmelerine ve deneyimlemelerine olanak tanıyan etkileşimli sergiler ve etkinlikler düzenlemektedir (Marcus vd., 2017). Nesne tabanlı öğrenme etkinlikleri tasarlanmanın ilk adımı, etkinlik için doğru eserleri belirleyerek bir müze veya bir öğretim koleksiyonunun küratörü ile iş birliği yapmaktır (Kador vd., 2018). Bu çalışmanın kapsamında “Seyit Ahmet Sılay’ın Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu Sosyal Bilgiler Eğitimi bağlamında nasıl kullanılabilir?” sorusuna cevap aranmaktadır. Bu soru doğrultusunda araştırmanın amacı bireysel koleksiyonculuk adına önemli bir örnek oluşturan Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu’nu Sosyal Bilgiler eğitimi perspektifiyle ele almaktadır. Türkiye’nin Çanakkale Harbi’ne ait nesnelere konusunda tek resmi koleksiyoneri olan Seyit Ahmet Sılay ile gerçekleştirilen görüşmeler ve koleksiyon kapsamında Seyit Ahmet Sılay’ın yürüttüğü öğrenci etkinliklerine ilişkin gözlemler aracılığıyla, bu nesnelere eğitim-öğretim sürecinde nasıl kullanılabileceği incelenmiştir. Araştırma, nesne tabanlı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda Çanakkale Harbi’ne ait özgün nesnelere Sosyal Bilgiler dersinde kullanım olanaklarını ortaya koymayı ve Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli Sosyal Bilgiler öğretim programı ile ilişkisini tartışmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Eğitim alanında en yaygın kullanılan araştırma türleri temel nitel araştırmalardır. Veriler görüşme, gözlem yoluyla toplanmaktadır. Temel nitel araştırmalar insanın hayatında anlamı

inşa etme yollarıyla ve dünyayı anlamlandırma şekilleriyle ilgilenmektedir. Bu tür araştırmada amaç bu anlamları ortaya çıkarmak ve onları yorumlamaktır (Merriam, 2023). Bu çalışma da Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu örneğinde koleksiyonerin bu malzemeleri nasıl anlamlandığı ve yorumladığı, bu anlam ve yorumların Sosyal Bilgiler dersi öğretimi üzerindeki izdüşümlerini açıklamayı hedeflemektedir. Dolayısıyla araştırmanın yöntemi temel nitel araştırma olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu koleksiyoner Seyit Ahmet Sılay ve koleksiyonu oluşturmaktadır. Seyit Ahmet Sılay'ın 1995'te gitmiş olduğu Çanakkale Büyük Anafartalar Ovası'nda bulduğu mermi çekirdeğinin kendisinde yarattığı halet-i ruhiye ile başladığı Çanakkale Harp Malzemeleri koleksiyonu günümüzde 20 binden fazla objeye ulaşmıştır. Bu koleksiyonda asker hatıratları, günlükleri ve askeri belgelerden tüfek, tabanca, kurşun, bomba gibi savaş malzemelerine, askerlerin saatleri, şapkaları, kıyafetleri gibi çeşitli eşyalarından yemek için kullanılan kaşık, tabak, su matarası gibi pek çok nesnenin yanı sıra askerlerin gayri nizami olarak çeşitli inançları ya da alışkanlıkları dolayısıyla yanlarında bulundurdukları kolyeler, muskalar, haçlar ya da tütün tabakası, çakmak gibi kişisel eşyalara rastlamak da mümkündür. Çanakkale ruhunun derin izlerini taşıyan binlerce objeden oluşan bu koleksiyon ile Seyit Ahmet Sılay Türkiye'nin bu alandaki tek resmi koleksiyoneri unvanına sahip bulunmaktadır. Otuz yıldır Çanakkale'den kalan izleri toplayan Sılay, bu objeleri gelecek nesiller için saklayıp muhafaza ettiğini ve en büyük hayalinin bir müzede sergilenmesi olduğunu belirtmektedir. Bu eşsiz koleksiyon Çanakkale Zaferi'nin tanıkları olmaya devam etmekte, bu topraklar için bedel ödemiş olan askerler ve hikayelerinin unutulmamasını sağlamaktadır.

Koleksiyonda bulunan harp malzemelerinin en önemli özelliği yaşananların izlerini taşıyor olmasıdır. Savaş teçhizatları ve kişisel eşyalar arasında kırılmış, çizilmiş olanlar hatta paslı olanlar bulunmaktadır. Objelerin özgün ve önemli olmasının temel kaynağı da bu durumda olmalarıdır. "Bugün aldığımız her nefes, o gün orada verilmiş son nefesin bedelidir" şuuruyla hareket eden Sılay, şehit ve gazi unvanıyla sembolleştirilmiş o insanları ete kemiğe büründürmek amacıyla nesnelere hikayelerinin izini sürmekte ve koleksiyonunu genişletmeyi sürdürmektedir. Koleksiyondaki nesnelere restorasyonunu ve konservasyonunun yaptırılmasının sorumluluğunu da bizzat üstlenen Sılay, bu koleksiyon ile en önemli hedefinin "bugünü borçlu olduğumuz aziz şehitlerimizi bugünün gençlerine doğru anlatabilmek" olduğunu ifade etmektedir. Bunun yolu da tarihi olayları gerçek objeler ve belgelerle sunabilmektir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın yönteminin temel nitel araştırma olması nedeniyle veri çeşitliliğine önem verilmiştir. Araştırmanın verileri iki veri kaynağı ile toplanmıştır.

- Yarı yapılandırılmış görüşme: Görüşme soruları hazırlanarak uzman görüşüne başvurulmuş ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra Koleksiyoner Seyit Ahmet Sılay ile Çanakkale Harp Nesnelere Koleksiyonu çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiş ve 120 dakika sürmüştür. Görüşme soruları şöyledir.

1. Koleksiyon yapmaya nasıl başladınız? Başlamak sizin için büyük bir karar mıydı?
2. Aileniz ya da çevrenizdekilerin koleksiyonerliğinize yaklaşımları nasıl oldu?
3. Neden Çanakkale Savaşı nesnelere toplamaya karar verdiniz?
4. Türkiye'nin Çanakkale Savaşı nesnelere tek resmi koleksiyoneri olmak nasıl bir duygu? Anlatabilir misiniz?
5. Sizce bu koleksiyon sosyal bilgiler ve kapsamına giren derslerin öğretimi için kullanılabilir mi? Nasıl?

6. Sizi ziyaret eden öğretmen ve öğrencilerin bu ders ile ilgili uygulamalar yaptığını şahit oldunuz mu? Nasıl?
  7. Koleksiyonda bulunan nesnelere Sosyal bilgiler dersi ya da Atatürk İlkeleri ve İnkılap tarihi dersi öğretiminde nasıl kullanılabilir?
- Gözlem: Çeşitli yaş gruplarındaki öğrencilerin koleksiyonu ziyaretleri sırasında koleksiyoner Seyit Ahmet Sılay tarafından yapılan koleksiyonlar gözlenmiş ve iki örnek etkinlik sunulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın temel verilerini elde etmek için koleksiyoner ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme betimsel analize tabi tutularak yorumlanmış ve görüşmecinin doğrudan ifadelerinden alıntılara yer verilmiştir. Çeşitli yaş gruplarındaki öğrencilerin koleksiyonu ziyaretleri sırasında yapılan gözlemler betimsel analiz ile çözümlenmiş ve doğrudan örnekler sunulmuştur.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği

Betimsel geçerlilik, araştırmaya konu olan olay, mekân, zaman gibi tanımlayıcı bilgilerin yani verilerin doğru bir şekilde raporlanması anlamına gelmektedir (Güçlü, 2021). Bu araştırma da da görüşme ve gözlem sürecinde alınan ses kayıtları iki araştırmacı tarafından doğru bir şekilde transkript edilmiş ve elde edilen veriler katılımcıya tekrar okutularak doğruluğu teyit edilmiştir. Diğer yandan nitel çalışmalarda geçerliliğin artırılması amacıyla uzman değerlendirmesi stratejisi kullanılmaktadır. Yani araştırma konuyla ilgili uzman kişilerle paylaşarak incelemeleri istenir. Bu çalışma da tarih öğretiminde uzman olan bir araştırmacıyla paylaşılmış, geri bildirimleri doğrultusunda düzenleme yapılmıştır. Araştırmada geçerliliği artırmak amacıyla veri ve araştırmacı çeşitlenmesine de gidilmiştir. Veriler görüşme ve gözlem olarak iki veri kaynağı ile toplanmış, araştırma süreci de iki araştırmacı tarafından sürdürülmüştür.

Araştırmada güvenilirlik boyutunda ise araştırmacılar farklı zamanlarda gerçekleştirdikleri görüşme ve gözlemlerle benzer bulguları elde ederek dış güvenilirliği sağlamışlardır. Yine araştırmacıların görüşme ve gözlemlerini belgelediği saha notları ve notların belirli bir standarda sahip olması araştırmanın güvenilirliğini artırmada önemli rol oynamaktadır.

Etik onay

Araştırmanın etik kurul onayı için 939243 sayılı ve 26.12.2024 tarihli belge ile Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kuruluna başvurulmuş ve 10.12.2024/12-36 onay tarihli ve sayılı belge ile onay alınmıştır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular “Seyit Ahmet Sılay’ın Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu ve Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanımı ile ilgili görüşleri nelerdir?”, ve “Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu Sosyal Bilgiler dersi öğretimi bağlamında gerçekleştirilecek etkinliklerde nasıl kullanılabilir?” sorularına dayalı olarak iki alt başlık halinde sınıflandırılarak sunulmaktadır.

Seyit Ahmet Sılay’ın Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu ve Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanımı ile ilgili görüşlerinden elde edilen bulgular

Bu bölümde elde edilen bulgular; Çanakkale Savaşı nesnelere toplama ve Sosyal Bilgiler eğitimi bağlamı olarak iki tema halinde sınıflandırılmıştır.

Çanakkale Savaşı nesnelere toplama temasına ilişkin bulgular öncelikle görüşmeciye “Koleksiyon yapmaya nasıl başladınız? Başlamak sizin için büyük bir karar mıydı? Aileniz ya da çevrenizdekilerin koleksiyonerliğinize yaklaşımları nasıl oldu? Neden Çanakkale Savaşı nesnelere toplama karar verdiniz? Türkiye’nin Çanakkale Savaşı nesnelere tek resmi koleksiyoneri olmak nasıl bir duygu? Anlatılabilir misiniz?” soruları yöneltilerek elde edilmiştir. Görüşmeci ilk koleksiyonunun şişe toplamakla başladığını ifade etmektedir. Görüşmeci,

“İlkokuldayken şişe koleksiyonum vardı. Beş yüze yakın şişe toplamıştım. Şişeler her zaman ilgimi çekmiştir. Bir ülkenin estetiğini sanayi düzeyini görebilirsiniz şişelerde. Yine ilkokul 3.sınıftayken dört defteri kaplayacak sayıda pul biriktirmiştim” cümleleriyle ilk koleksiyon girişimlerini dile getirmektedir. Yine görüşmeci aile ve çevresindekilerin Çanakkale Savaşı nesnelere toplaması ile ilgili yaklaşımlarını “Bir sürü koleksiyoner arkadaşım var. İşte pul biriktirir, kartpostal biriktirir, fotoğraf biriktirir, küçük sevimli eşyalar biriktirir. Ama Çanakkale muharebeleri objesi biriktirmek hakikaten zor bir iş. Çünkü bunlar savaş malı. Patlayıcı olabilir aralarında ya da en önemlisi bunların hatıraları neşeli değildir, hep acıdır. Çünkü öldürmek, savaş dışı bırakmak üzerine oluşturulan objeler olduğu için bunlarla yaşamak kolay değil. Ben değil ama işte eşiniz, anneniz, babanız, çevreniz için pek kolay bir iş değil. Gelenler bakıyor beğeniyor ama beğenmek ayrı onlarla yaşamak ayrı. Şimdi sen geldin buraya ne kadar güzelmiş dedin. Peki gel 7/24 yaşa bakayım bunlarla” sözleriyle aktarmaktadır.

Görüşmeci “Çanakkale Savaşı nesnelere koleksiyonuna başlamak tamamen tesadüfi gelişmiştir. Yeni evlendiğimde eşimin Çanakkale’deki akrabalarına gittik. Büyük annesinin amcası seferberlik zamanında köyün tek okur yazarı. Doğrudan savaşa alınıyor 20 yaşında. Bir daha da gelmiyor. Sene 1979. Ankara Muharebe Okulu’nda askeri birlikte iki er tanışıyor. Nerelisin muhabbeti sırasında (biri Boyabatlı diğeri Çanakkaleli) Boyabat’tan Çanakkale’ye savaşmaya gelmiş dedem bir daha dönmemiş diyor biri. Diğeri de benim de dedemin abisi gitmiş diyor Çanakkale’ye bir daha dönmemiş. İsmi ne diye sorarlarken ikisi de Hakkı olduğunu söylüyor. Dönüşte ailelerine anlattıklarında kim acaba bizim Hakkı mı diye merak ederken telgraflar çekiliyor, konuşuluyor ve aynı Hakkı olduğu anlaşılıyor. Boyabat’taki aile kalkıp Çanakkale’ye geliyor, oradaki akrabalarıyla tanışıyor. Çanakkale’de bunu anlattılar bana çok etkilendim. Sonra beni Anafartalar’da gezdirdiler. Orada bir mermi buldum ve ilk Çanakkale Savaşı nesnesine böylece sahip oldum. Her şeyin başlangıcı bu mermi oldu” sözleriyle koleksiyona başlama sürecini ifade etmektedir. Görüşmeci kimsenin koleksiyoner olmak için yola çıkmadığını, tesadüflerin, merak ve toplumsal duyarlılığın insanı biriktirme eylemine sürüklediğinden bahsetmektedir. Görüşmeci “Babam Tarih öğretmeni benim. Çocukluğumdan beri bir bazen iki kitap bitirdiğim olurdu. Hep tarihi romanlar okurdum, bu topraklar ile ilgili kitaplar okudum. Seviyorum, ülkemi vatanımı çok seviyorum, insanımı çok seviyorum. Yani çoğunun yolda geçerken ayağına takılıp tekme attığı o taş için ölebilirim ben. O kadar seviyorum. Ve bu topraklar için bedel ödenmiş yakın zamanımızdaki en muhteşem savaş olduğu için Çanakkale’ye olan sevgim ölene kadar devam edecek. Burada bu obje benim olsun. Bunun sahibi ben olmalıyım gibi bir tutku yok. Mesela koleksiyonerler genel olarak edindikleri objenin temiz ve hasarsız olmasına önem verir. Ama benim için çalışan pırıl pırıl bir tüfek yerine topraktan çıkmış belki dağılmış ama savaşın izini, insanın izini taşıyan bir parça benim için çok daha kıymetli. Bütün bu nesnelere ele aldığımında onun izini sürüyorum, bir insana ulaşmak istiyorum” şeklinde duygularını dile getirmektedir.

Diğeri yandan görüşmeci “Çanakkale’de bizim gibi ete kemiğe bürünmüş insanlar vardı. Ben onların izini sürüyorum. Örneğin İbrahim Naci’nin günlüğüne ulaştım. Bu günlükte birçok ismi unutulmuş şehit ve gaziye ulaştık. Çünkü unutulmaması lazım. O tarihin tozlu sayfaları arasında arşivlerde kalmış bir sıfat şehit sıfatı, gazi sıfatı olmamalı. Konferanslarda veya yazılarımın sonunda hep şöyle bitiririm. Bugün aldığımız her nefes, o gün orada verilmiş son nefes bedelidir. Hepsi savaşa giderken şehitlik mertebesini kabul etmiş, ölümden korkmuyor. Zira İbrahim Naci bu günlüğün bulunması halinde Beşiktaş’ta şu adrese teslim edilmesi diye not düşmüş. Ölümden korkmuyor ama günlüğü okurken anladığımız unutulmaktan korkuyor İbrahim Naci. Bu günlük 98 sene bir sandıkta kalıyor. İşte tevafuktur, ben satın aldım, yayınladık. Beşiktaş’taki evinin karşısındaki parka belediyeye iletişime geçip İbrahim Naci’nin adının verilmesini sağladık” sözleriyle bu nesnelere önemini vurgulamaktadır.

Çanakkale Savaşı nesnelere tek resmi koleksiyoneri olarak duygularını sorduğumuzda görüşmeci “Şöyle bir duygu... Yirmi binin üzerinde şu anda obje var. Devletin elindeki neredeyse beş katı. Ama mermi ya da tüfek fabrikasyon ürünlerdir. Ben daha nitelikli obje

peşindeyim. Yani sadece tek bulunabilecek, işte bir günlük. Bu güzel bir duygu. Ama şöyle de bir üzüntü duyduğum nokta var. Keşke diyorum 95'te değil de ilkokuldayken oraya gitseydim. Herhalde şu anda elimdeki obje sayısı yüz bini geçerdi. Daha çok şey toplar, kurtarırdım” şeklinde koleksiyon ile ilgili hislerini beyan etmektedir.

Sılay, Çanakkale Harbinin tarihi geçmişini korumak için nesnelere, fotoğraflar, günlükler gibi öğeleri toplamakta ve bu öğeleri programlar, sergiler ve araştırmalar yoluyla başkalarını eğitmek için kullanmaktadır. Gelecek nesiller için tarihi hikâyenin gerçek nesnelere korumaya çalışmak, bu hikâyeye dahil olanları hatırlamak, öğrenmek ve onurlandırmak için büyük önem teşkil etmektedir.

Sosyal Bilgiler eğitimi bağlamı temasındaki bulgular görüşmeciye “Sizce bu koleksiyon Sosyal Bilgiler dersi öğretimi için kullanılabilir mi? Nasıl? Sizi ziyaret eden öğretmen ve öğrencilerin bu ders ile ilgili uygulamalar yaptığını şahit oldunuz mu? Nasıl? Koleksiyonda bulunan nesnelere Sosyal Bilgiler dersi ya da Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi öğretiminde nasıl kullanılabilir?” soruları yönelttilerinde elde edilmiştir. Görüşmeci “Ziyaret eden öğretmenlerin ziyaret sırasında bir uygulama hazırladıklarını görmedim. Belki ziyaret sonrasında yapıyor olabilirler. Benim yaptığım uygulamalardan bir örnek vereyim size” sözlerini müteakip yaptığı etkinliği şöyle anlatmaktadır.

“Gelibolu yarımadasında Türk tabyalarına saldırmaya devam eden dev Golyat zırhlısını engellemek için küçük bir savaş gemisi olan Muavenet-i Milliye görevlendirildi. Gece nöbet değişimi vaktinde Muavenet-i Milliye Golyat'a yaklaşırken Golyat tarafından görülür. Denizcilerin birbirleriyle anlaşığı ışıkla işaret gönderir ve “parola” sorar. Muavenet-i Milliye “anlamadım” diye cevap vererek zaman kazanmaya çalışır. Çünkü torpil atabilmesi için Golyat'a 850 metre yaklaşması gerekir. Golyat'taki nöbet değişimi Muavenet-i Milliye'nin 850 metreye yaklaşması için bir iletişim anlaşmazlığı fırsatı sağlar. Muavenet-i Milliye üç torpido bırakır ve hızlıca uzaklaşır. Sizce Muavenet-i Milliye'den Golyat'ın batışını en son kim görmüştür? Muavenet-i Milliye'nin kaptanı görmüştür. Neyle görmüştür? Dürbünle görmüştür. İşte bu dürbün Golyat'ı en son gören dürbün diyerek öğrencilerin eline dürbün verilir. Öğrenciler dokunup hissetmeye çalışırlar. Dürbünle bakmayı deneyimlerler ve o anı yeniden yaşamış gibi empati kurarlar. Ayrıca bu olayda hangi bilgileri elde ettik diye bir soru yöneltirim öğrencilere ve öğrenciler bu bilgileri saymaya başlar” Bu etkinlik öğrencilerin gerçek nesne yardımıyla tarihi olayların içine çekildiği, pasif bir dinlemeyi aktif dinlemeye dönüştürdüğü ve öğrencilerin heyecanla tarih konuşmalarına katıldığını göstermektedir. Aynı zamanda bu etkinlik ve benzerlerinin hem aktif öğrenme yöntemlerini hem de Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programına yönelik kanıta dayalı sorgulama becerilerini gerçekleştirmede önemli bir yer tutacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerle yaptığı başka bir etkinliği görüşmeci şöyle aktarmaktadır: “Askerlerin bir matarasını veriyorum öğrencilere. Üzerinde bazı şekiller var inceler misiniz diye soruyorum. İnceliyorlar. Burada bir ağaç şekli var diye cevap veriyor bir öğrenci. Hangi ağaç olabilir o diye soruyorum. Çam ağacı diye cevap veriyorlar. Başka ne var çocuklar? Bir kuş var. Cep telefonunuzu çıkarıp bir fotoğrafını çekin ve Google amcaya sorun bakalım ne kuşuymuş bu? Turna kuşu diye buluyorlar. Bir de çadır var burada diyor bir öğrenci. Sizce bu şekillerden hangi bilgilere ulaşabiliriz? Birinci Dünya Harbi zamanında Anadolu'da okuryazarlık oranı %4. Orduda ise %7. Bu mataranın sahibinin muhtemelen okuma yazması yok ve duygularını çizerek ifade etmeye çalışıyor. Turna kuşu özlem demektir. Gurbette silya duyulan özlemi yansıtıyor. Çadır şekli çizmesi bu askerin Yörük olma ihtimalini oldukça yüksek olduğunu bize söylüyor ve büyük olasılıkla yaşadığı yerde çam ağaçları var. Bak burada da kuşun altında bir kare var, ortasında çarpı var. Zarf yani bu diyor öğrenciler. Bu etkinlikte çocuklar Çanakkale'den ziyade bizim en büyük eksikliğimiz olan kayıtsız kalmayı aştı. Eğer obje üzerinde bunları fark ettiyse çocuk, çevresinde de görmeye başlar. Örneğin arkadaşı okula üzgün geldiyse onun üzgün halini fark eder. Kayıtsız kalmamayı detayları görür”. Bu etkinlik

öğrencilere Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin özellikle üzerinde durduğu yaşam becerileri açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonunu ziyaretleri sırasında araştırmacılar tarafından yapılan gözlemlerde de Seyit Ahmet Sılay'ın dile getirdiği etkinlikler gözlenmiş ve nesne tabanlı öğrenmenin öğrencilerin öğrenmeleri ve motivasyonları üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür. Zira nesnelere çalışmak öğrenmeyi güçlendirmektedir. Çünkü dokunma duyusu daha akılda kalıcı bir öğrenme deneyimine yol açmaktadır. Öğrenme sürecinde nesne kullanımının metin tabanlı öğrenmeye göre hafızayla daha uzun süreli bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir (Duhs, 2011). Nesne tabanlı öğrenme öğrencilerin görsel ve kavramsal okuryazarlıklarını harekete geçirerek öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmek için farklı bir anahtar sunmaktadır (Morgan, 2018).

Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonunun Sosyal Bilgiler dersi öğretimi bağlamında gerçekleştirilecek etkinliklerde kullanılması ile ilgili elde edilen bulgular

Araştırmacılar, Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonunu detaylı bir biçimde incelemiş; koleksiyonun sahibi ve düzenleyicisi olan Seyit Ahmet Sılay ile yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşmede koleksiyonun oluşum süreci, nesnelere tarihsel bağlamı, eğitsel potansiyeli ve özellikle öğrencilere yönelik geliştirilen etkinliklerin amaçları üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra araştırmacılar, gözlem yöntemi kapsamında Seyit Ahmet Sılay'ın koleksiyonu ziyaret eden farklı yaş gruplarındaki öğrencilere (ilkokul, ortaokul ve lise düzeyi) yönelik olarak yürüttüğü etkinlikleri yerinde gözlemlemiş; öğrencilerin nesnelere etkileşim biçimleri, sorulara verdikleri tepkiler ve etkinlik sürecindeki katılım düzeyleri sistematik olarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Sosyal Bilgiler dersi ve kapsamına giren diğer derslerde bu koleksiyonda yer alan nesnelere nasıl pedagojik bir araç olarak kullanılabilirliği araştırılmıştır. Sonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan konu alanları, değerler ve beceriler dikkate alınarak nesne tabanlı örnek öğrenme etkinlikleri araştırmacılar tarafından öneri niteliğinde hazırlanmış ve aşağıda sunulmuştur.

Etkinlik I: İbrahim Naci'nin günlüğü

14.gün 6 Haziran 1915 Pazar

... Gelen tabur emrinde, acemilerin talim terbiyesine başlanması lazım geldiği bildiriliyordu. Şimdiye kadar acemi subayı bendim. Fakat şimdi senelerden beri memleket aşkı besleyen kalbimin arzusunu uygulama fırsatını elime geçirmişken kıymetsiz, ehemmiyetsiz bir şeyle uğraşarak ümitsizliğe sokmak, bu layık mı idi? Hemen yerimden fırladım: Ben istemiyorum, sipere gideceğim, dedim. Ayrıca yüzbaşıya söyledim. O binbaşıya gitti. İşi uydurdu. Şimdi ne kadar müsterihim. Hem zaten bütün arkadaşlarım düşman karşısında dururken ben geride kalamazdım. Benim ince duygularım, hayal kırıklığına meyilli kalbim buna tahammül edemezdi. Ben siperde karşı karşıya olmalıyım. Çünkü çarpışmak, boğuşmak istiyorum ...

Yukarıda Teğmen İbrahim Naci'nin günlüğünden (Gelibolu Muhaberatı Hatıratı) bir kesit bulunmaktadır. Bu satırları okuduktan sonra aşağıdaki sorular üzerinde düşünerek yanıtlarınızı yazınız.

- Teğmen İbrahim Naci neden acemilerin talim terbiyesini önemsiz bir iş olarak görmektedir?
- İbrahim Naci arkadaşları düşman karşısında dururken neden kendisi geride kalmak istemiyor? Sizde geride kalmak onun için daha güvenli değil midir?
- Yukarıdaki satırlarda İbrahim Naci'nin arzu ettiği şey hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- İbrahim Naci'nin yerinde olsaydınız siz bu günlüğe neler yazardınız?

- İbrahim Naci'nin günlüğünden hareketle "vatanseverlik" değeri hakkında bir yazı kaleme alınız.

(Etkinlik sırasında Teğmen İbrahim Naci'nin yeni Türkçe harflerine çevrilerek basılmış günlüğü de öğrencilere dağıtılabilir).

Etkinlik II: Empati kuruyorum

Şekil 1. Bir Askerin Su Matarası

Kaynak: Araştırmacılar tarafından çekilmiştir.

Çanakkale cephesinde savaşan askerlerden birinin su matarası görülmektedir. O dönem okuryazarlık oranı çok düşük olduğu için mataranın sahibi olan askerin de okuma yazma bilmediği tahmin edilmektedir. Kendisi duygularını kelimelere dökemediği için matarasına resimler çizerek aktarmaya çalışmıştır. Örneğin sağ tarafta muhtemelen bir turna kuşu ve ayaklarında bir mektup tutmaktadır. Burada askerin geride bıraktıklarına özlemine dile getirdiği düşünülmektedir. Siz de kendinizi Çanakkale Savaşı'na katılmış okuma yazma bilmeyen bir asker olarak hayal edin ve siz duygularınızı ifade etmek için nasıl bir resim çizerdiniz?

Yukarıda verilen iki etkinlik "İTA.8.2.3. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda savaştığı cephelerin savaşın gidişatına etkisini sorgulayabilme" kazanımı kapsamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin üzerinde önemle durduğu Erdem-Değer-Eylem çerçevesinde özgürlük, sorumluluk, vatanseverlik; sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden sosyal farkındalık; alan becerilerinden tarihsel empati, eğilimlerden merak, empati, odaklanma ve yaratıcılık unsurlarını geliştireceği düşünülmektedir. Diğer yandan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisini Sosyal Bilgiler ve kapsamına giren diğer dersler adına da önemle vurgulamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, Çanakkale Harbi'ne ait özgün nesnelere nesne tabanlı öğrenme yaklaşımı doğrultusunda eğitim ortamlarına dâhil edilmesinin, Sosyal Bilgiler öğretiminde anlamlı ve derinlemesine öğrenmeyi desteklediğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, tarihsel nesnelere doğrudan etkileşimin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirdiğini; özellikle kanıta dayalı sorgulama, tarihsel empati ve değişim-süreklilik ilişkisini kavrama gibi alan becerilerini güçlendirdiğini göstermektedir. Bu yönüyle çalışma, tarih öğretiminde soyut anlatılara dayalı yaklaşımların ötesine geçilerek somut öğrenme yaşantılarının yapılandırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen Çanakkale Harp Malzemeleri Koleksiyonu, tarihsel olayların yalnızca bilgi aktarımı yoluyla değil, insan deneyimi ve maddi kültür unsurları aracılığıyla da anlamlandırılabilirliğini göstermektedir. Koleksiyonun sahibi *Seyit Ahmet Silay* tarafından yürütülen öğrenci etkinliklerinde, nesnelere taşıdığı tarihsel hikâyelerin öğrenciler için güçlü bir öğrenme motivasyonu oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin geçmişle duygusal ve bilişsel bağ kurmalarını kolaylaştırarak tarihsel olayları daha kalıcı ve anlamlı biçimde öğrenmelerine katkı sağlamaktadır.

Elde edilen bulgular, literatürde nesne tabanlı öğrenmenin öğrenci katılımını artırdığına ilişkin çalışmalarla örtüşmektedir. Öğrencilerin dijital kaynaklar ve ders kitapları arasında sınırlı kalan öğrenme deneyimlerinin aksine, özgün nesnelere karşılaştıklarında öğrenme sürecine daha aktif biçimde katıldıkları görülmüştür. Raynes ve Heiser'in (2019) vurguladığı üzere, öğrencilerin tarihi ve sanatsal objelerle etkileşime girmesi; analiz, yorumlama ve eleştirel düşünme süreçlerini desteklemektedir. Bu bağlamda nesne tabanlı öğrenme, Borowska-Beszta'nın (2024) tanımladığı şekilde, deneyimsel ve dokunsal öğrenmeyi merkeze alan etkili bir pedagojik yaklaşım olarak Sosyal Bilgiler öğretiminde güçlü bir potansiyel sunmaktadır.

Araştırma sonuçları ayrıca, özel koleksiyonların ve müze benzeri öğrenme ortamlarının yalnızca koruma ve sergileme işleviyle sınırlı olmadığını; yapılandırılmış etkinlikler aracılığıyla aktif öğrenme ortamlarına dönüşebileceğini ortaya koymaktadır. Çanakkale Harbi'ne ait nesnelere programlı etkinliklerle öğrencilerle buluşturulması, tarih öğretiminin somutlaştırılması ve kuşaklar arası tarih bilincinin aktarılması açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu durum, tarih öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının daha sistematik biçimde değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Gerçek nesnelere öğrenme, Dale'in yaşantı konisinde yer alan "doğrudan ve amaçlı yaşantılar" basamağıyla örtüşmekte ve öğrencilere dolaysız öğrenme deneyimleri sunmaktadır (Yılmaz, 2019). Bu deneyimler, Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli Sosyal Bilgiler öğretim programında hedeflenen alan becerileri ile erdem-değer-eylem çerçevesinin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle kanıta dayalı sorgulama ve araştırma becerisi, tarihsel empati ve değişim-süreklilik algısı gibi becerilerin; vatanseverlik, özgürlük ve sorumluluk gibi değerlerle bütüncül biçimde yapılandırılabilirliği görülmektedir.

Bu değerler arasında sorumluluk kavramı, Çanakkale Harbi bağlamında ayrı bir önem taşımaktadır. Sorumluluk, bireyin aldığı kararların ve gerçekleştirdiği eylemlerin sonuçlarını üstlenmesini ifade eden bir değer olarak, tarihsel örnekler üzerinden öğrenciler tarafından daha somut ve anlamlı biçimde kavranabilmektedir. Çanakkale Harbi'nde sorumluluk bilinciyle hareket etmiş bir ordunun tarihsel mirası, günümüz Türkiye'sinin temellerini anlamlandırmada güçlü bir referans noktası sunmaktadır. Bu bağlamda araştırma, nesne tabanlı öğrenmenin yalnızca bilişsel kazanımlar değil; değer eğitimi ve vatandaşlık bilinci açısından da etkili bir öğretim yaklaşımı olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Çanakkale Harbi'ne ait özgün nesnelere yürütülen nesne tabanlı öğrenme etkinliklerinin, Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihsel düşünme becerilerini ve değer temelli öğrenmeyi destekleyen güçlü bir pedagojik araç olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları, Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli'nin (MEB, 2024) öngördüğü bütüncül eğitim anlayışı doğrultusunda, tarih öğretiminde nesne temelli ve deneyimsel yaklaşımların yaygınlaştırılmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarların katkı oranı aynıdır.

Araştırma Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Apostolou, M. (2011). Why men collect things? A case study of fossilised dinosaur eggs. *Journal of Economic Psychology*, 32(3), 410–417. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2011.02.013>
- Aydın, D. U. (2020). Koleksiyon Toplanmasından Müze Yapılarına Geçiş Aşamaları ve İlk Müze Okulu (İzzediniye) Açma Girişimi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(1), 82–91.
- Borowska-Beszta, B. (2024). Object-Based Photo-Ethnographic Report on Disability Encoded in Access to Religious Historical Buildings. *Journal of Disability & Religion*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/23312521.2024.2440730>
- Carey, C. (2008). Modeling collecting behavior: The role of set completion. *Journal of Economic Psychology*, 29(3), 336–347. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.joep.2007.08.002>
- Curral, J., Moss, M., ve Stuart, S. (2004). What is a Collection? *Archivaria*, 58(SE-Articles), 131–146. <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/12480>
- Duhs, R. (2011). Learning from university museums and collections in higher education: University College London (UCL). *Proceedings of the 9th Conference of the International Committee of ICOM for University Museums and Collections (UMAC)*, 3(2010), 183–186. <https://doi.org/https://doi.org/10.18452/8698>
- Formanek, R. (1994). Why They Collect: Collectors Reveal Their Motivations. In S. M. Pearce (Ed.), *Interpreting Objects and Collections* (1st Editio, pp. 327–336). Routledge.
- Insulander, E., ve Thorsén, D. (2023). Teaching through objects and collections: The case of Strängnäs Secondary Grammar School and school museum 1830-1960. *Multimodality & Society*, 3(4), 336–365.
- İşleyen, M. (2022). *Kanun ve Yönetmelikler Işığında Kültür Varlığı Ticareti ve Koleksiyonerliğin İşleyişi 'Koleksiyoner Zeki Karaoğlu Örneği.'* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı.
- Johansson, P. (2019). Historical enquiry with archaeological artefacts in primary school. *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 2019: 1, 78–104.
- Kador, T., Hannan, L., Nyhan, J., Terras, M., Chatterjee, H. J., ve Carnall, M. (2018). *Object-based learning and research-based education: Case studies from UCL curricula*. UCL IoE Press.
- Macdonald, S. (2011). Collecting Practices. In S. Macdonald (Ed.), *A Companion to Museum Studies* (pp. 81–97). John Wiley & Sons.
- Marcus, A., Stoddard, J., ve Woodward, W. W. (2017). *Teaching history with museums: Strategies for K-12 social studies*. Routledge.
- Masinari, C. (2007). *The Josephine Powell Collection*. Koç University.
- MEB. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. (<https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ders/sosyal-bilgiler-dersi> adresinden erildi)
- McIntosh, W. D., ve Schmeichel, B. (2004). Collectors and Collecting: A Social Psychological Perspective. *Leisure Sciences*, 26(1), 85–97. <https://doi.org/10.1080/01490400490272639>
- Merriam, S. B. (2023). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (S. Turan (ed.); 3.Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Morgan, L. (2018). Understanding Dworkin through art: object-based learning and law. *The Law Teacher*, 52(1), 53–67. <https://doi.org/10.1080/03069400.2017.1279437>
- Morris, R. V. (2000). Teaching social studies with artifacts. *The Social Studies*, 91(1), 32–37.
- Morris, R. V. (2008). The Use of Artifacts to Teach Ancient History in the Elementary Classroom. *International*

Journal of Social Education, 23(2), 17–26.

- Raynes, I., ve Heiser, N. (2019). Cartographic Literacy Through Object-Based Learning: The Value of Primary Sources in Instruction. *Journal of Map & Geography Libraries*, 15(2–3), 187–209. <https://doi.org/10.1080/15420353.2020.1739188>
- Rüsen, J. (2005). *History: Narration, Interpretation, Orientation*. Berghahn Books. <https://books.google.com.tr/books?id=yPXcCwAAQBAJ>
- Saari, L. (1997). Those crazy collectors. *The Orange County Register*, 15(4).
- Schultz, L. (2018). Object-based learning, or learning from objects in the anthropology museum. *Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies*, 40(4), 282–304.
- Seyfi, S. (2018). Tokat'ta Yerel Bir Koleksiyoncu: Hasan Erdem. 9. *Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, 409–423.
- Thompson, E. L. (2016). *Possession: The Curious History of Private Collectors from Antiquity to the Present*. Yale University Press.
- Türkseven, H. (2010). *Osmanlı Devleti'nde Eski Eser Politikası ve Müze-i Hümayun'un Kuruluşu*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Tüysüz, B. (2023). Kültürel Miras Bağlamında Nevşehir'in "Hafıza Mekânları": Özel Müzeler. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(İhtisaslaşma), 265–285. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1321232>
- Yılmaz, Ö. (2019). *Dale'in Deneyim Konisine Dayalı Ölçme Ve Değerlendirme Dersinin Öğretmen Adaylarının Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisi* (Yayın No: 559090) [Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Extended Summary

Purpose

Research in history education demonstrates that effective teaching relies on students actively learning the reading, writing, and thinking skills involved in historical inquiry. By actively investigating the past rather than passively memorizing it, making assumptions strengthens students' critical thinking skills, helping them develop their ability to process and retain content information. Using archaeological artifacts in Social Studies exposes students to the context of human experience. By portraying the stories of individuals and groups, the artifacts studied can be a tool for fostering interest in history. In addition to literature highlighting the educational benefits of learning through artifacts, there is increasing evidence, examined more broadly, of the benefits of interacting with artifacts, particularly through touch. Therefore, learning through artifacts not only helps students grasp difficult concepts but also provides a more enjoyable learning experience, leading to more positive outcomes. Visits to museums within the course provide students with opportunities to interact with primary sources and artifacts in ways not possible in the classroom. While the traditional image of museums for many is one of passively viewing objects through display cases, recently many museums have been organizing interactive exhibitions and events that allow students to touch, feel, and experience the past through the medium of various artifacts. This study, using the example of the Çanakkale War Materials Collection, aims to explain how collectors interpret and interpret these materials and the implications of these meanings and interpretations for Social Studies instruction.

Method

The most common types of research in education are basic qualitative research. Data are collected through interviews, observations, and document analysis. Basic qualitative research is concerned with the ways people construct meaning in their lives and the ways they make sense of the world. The aim of this type of research is to uncover these meanings and interpret them (Merriam, 2023). This study, using the example of the Çanakkale War Materials Collection, aims to explain how collectors interpret and interpret these materials and the implications of these meanings and interpretations for Social Studies instruction. Therefore, the research method was determined as basic qualitative research.

Results

During student visits to the Çanakkale War Materials Collection, researchers observed the activities outlined by Seyit Ahmet Silay, demonstrating the significant impact object-based learning has on student learning and motivation. Working with objects enhances learning, as the sense of touch leads to a more memorable learning experience. It has been determined that using objects in the learning process has a longer-lasting relationship with memory than text-based learning (Duhs, 2011). Object-based learning offers a unique key to improving student learning by activating students' visual and conceptual literacy (Morgan, 2018).

Conclusion and implications

The remains of the Gallipoli Campaign are reminders of the Turkish nation's victories. Examining these remains plays a crucial role in developing students' historical thinking skills and, in Silay's words, ensures that "the soldiers who paid the price on these lands and their stories are never forgotten." Meanwhile, in addition to a learning process that alternates between browsing websites and browsing textbooks, students are often eager to access real works of art, manuscripts, scientific equipment, historical objects, and even ordinary household items. Students are more engaged in learning when they are encouraged to interact with, reflect on, and analyze historical and artistic objects (Raynes & Heiser, 2019). Object-based learning is an experiential pedagogy that engages with the close and tactile examination of material objects

such as artworks, memoirs, texts, and artifacts (Borowska-Beszta, 2024). As is well known, museums collect objects for their artistic value or cultural impact, incorporating items that tell historical stories and provide historical context. Sılay collects objects, photographs, and diaries to preserve the historical past of the Gallipoli Campaign and makes these items available for others to learn about through programs, exhibitions, and research. Sılay's mission, both to teach new generations about the historical past and to solidify history teaching, is also crucial for educators.